

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici šte. 23. — Dopisi se ne vračajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.953.

LETO XII.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, v četrtek, dne 11. julija 1929.

Telefon št. 2552.

ŠTEV. 80.

Reforma delniškega prava.

(Izveček iz referata generalnega ravnatelja A. Tykača v Savezu novčanin zavoda v Zagrebu 8. junija 1929.)

Današnje gospodarstvo je zvezano z delniškimi družbami v veliko ozirom, zato zasluži delniško pravo tudi pri širši publiki več pozornosti nego je to faktično slučaj.

Naš papirnat denar je n. pr. obveza delniške družbe in velika večina najrazličnejših predmetov dnevne uporabe se proizvajajo ali pa izvirajo iz poslovanja delniških družb. Velike tovarne, transportna, zavarovalna in trgovska podjetja eksistirajo danes skoro izključno le na delniški podlagi.

Zakonita ureditev delniškega prava je torej prav gotovo zelo zanimiva za vsakega državljan in radi tega se hočem dotakniti, v ozkem okviru svojega referata, vsaj nekaterih, zlasti za praktike interesantnih momentov.

V naši državi velja v glavnem še vedno četvero raznih sistemov trgovskega oziroma delniškega prava, in sicer: na ozemlju bivše Srbije zakon o delniški družbi iz l. 1896, noveliran v l. 1898 in razširjen na Črno goro l. 1922, Hrvatska, Slavonija, Bačka, Banat, Baranja imajo zakon iz l. 1875, noveliran l. 1922, Bosna in Hercegovina zakon iz l. 1883 in končno teritorij bivše Avstrije, to je Slovenija in Dalmacija, zakon iz leta 1862 in takozvani »akcijski regulativ« iz l. 1899.

Že iz tega razvidimo ne samo veliko število raznih zakonitih ureditev, temveč tudi večinoma zelo časti vredno starost istih.

Ako pomislimo, kakšne spremembe je doživela splošna duševna in materijalna kultura v zadnjih desetletjih in uvažujemo zlasti ogromne gospodarske evolucije, zvezane s posledicami svetovne vojne, takoj spoznamo nemožnost, uporabljati te zastarele zakone in odredbe na današnje gospodarsko situacijo. Gospodarstvo ni bilo, ni in ne bo konservativno. Ono se mora akomodirati novim razmeram, ako hoče doseči svoj glavni cilj: razvoj in napredek.

V drugih državah vidimo, da imajo deloma že pred vojno, zlasti pa po vojni, popolnoma nove trgovske in predvsem delniške zakone, ali pa so jih novelirale, oziroma izdale posebne zakone glede momentanih gospodarsko-političnih situacij. — Poleg moderne švicarske zakonodaje, ima država Lichtenstein enega najmodernejših zakonov o delniških družbah. Avstrija je spremenila s svojim zakonom iz l. 1924 o bančnem jamstvu tudi mnogo splošnih drugih določb. Češkoslovaška je izdala zakone o depotih, poslovanju bank, splošnem fondu denarnih zavodov, moratoriju, sanacijskem fondu itd., Poljska zakon o državnem nadzorstvu iz l. 1924 in sanacijskem fondu iz l. 1925 itd. Ogrska je imela že v l. 1916 nov zakon o centrali denarnih zavodov, pripravljala pa — kakor tudi Nemčija — nov zakon o delniških družbah sploh. V Italiji so že stopile v veljavo razne, zelo važne spremembe prejšnjih zakonov itd.

Naša država razpolaga z odličnimi juristi in praktiki (mimogrede omenim le dr. Bajkiča, dr. Lunačka, dr. Stražničkija, dr. Škerlja, Zebiča, dr. Bilimoviča itd.), ki se pečajo s posameznimi aktualnimi vprašanji delniškega prava, ali do danes manjka

načrt celotnega delniškega zakona. Načrt novega unificiranega trgovskega zakona je sicer precej dozorel, ali po vsej verjetnosti bo minilo še mnogo časa, predno stopi ta zakon v veljavo. Radi tega zahteva naše gospodarstvo čimprejšnjo ureditev vsaj posameznih delov trgovskega prava, predvsem pa zakona o delniških družbah.

Kot trgovsko pravo v splošnem, tako tudi delniško pravo ne pozna državnih meja in radi tega se skuša dovesti odnose zakone in odredbe cellega sveta v kolikor mogoče isti okvir. Pozitivne rezultate v tem oziru vidimo pri unifikaciji meničnega in čekovnega prava, pri nameri izenačenja akreditivov itd. — Analogno naj se torej tudi naš delniški zakon prilagodi v glavnih potezah vsaj evropskim nazorom in normam, s čimer bo uglasjena pot našim delničam, obligacijam, zadolžnicam itd., preko meja naše države.

Materija delniškega prava sestoji iz več glavnih problemov, h katerim se pridružijo potem manj važne točke, deloma take, ki jih diktirajo event. lokalne potrebe.

Jaz želim omeniti predvsem sledeče:

Osnutek delniške družbe je za dobro njeno funkcijo velepomemben. Event. napake, bodisi slučajne, bodisi storjene namenoma, se dostikrat pozneje ne morejo popraviti. Radi tega poseveča vsak zakon aktu osnutka največjo pažnjo.

V nekaterih državah imamo danes sistem koncesioniranja, v drugih pa samo normizacijo. — Pri prvem si pridružuje država, odobrili ali odkloniti ustanovitev d. d., določa event. različne kavitale, stremi pa predvsem za kar največjim zavarovanjem svojih fiskalnih interesov, ki pa niso vedno identični z interesi delničarjev. V praksi se je pokazal ta sistem kot nevzdržljiv; moderni zakoni ga odklanjajo, kvečjemu ga pridržijo za gotove vrste d. d., katerih poslovanje tangira širšo javnost, kot n. pr. pri denarnih, zavarovalnih in prometnih podjetjih.

Pri normativnem sistemu se zadovoljuje zakon z določitvijo splošnih glavnih smernic, seveda ne samo za osnutek d. d., temveč tudi glede poznejšega poslovanja.

Pri osnutku d. d. se zahteva n. pr. osebna odgovornost ustanovnikov, ki traja vsaj 2 do 3 leta, točen propekt glede podpisovanja delnic, z navedbo imen vseh ustanovnikov, event. nedejavnih doprinosov (apporte) morajo pregledati posebni zapriseženi revizorji, ki nimajo zvez s podjetjem. Njihovo poročilo mora biti pismeno in vsebovati mnenje o stanju in oceni doprinosov (patent, privilegij, nepremičnine, premičnine itd.). Njihovo poročilo je eden glavnih dokumentov pri registraciji podjetja pri pristojnem sodišču.

Uporabljanje takozvanih »delniških plaščev« (da se prihranijo stroški, se zanimajo ustanovniki za nakup že obstoječih, toda mrtvih, neposlujočih d. d. in spremenijo firmo, statute itd. za svoje svrhe) je dostikrat prepovedano, ali pa vsaj podvrženo strogi kontroli.

Ustanovnikom je prepovedano, da zaračunajo kot ustanovne stroške posebne honorarje, ali pa, da si pridržijo posebne prioritete pravice. Kot ustanovne stroške se smatra le faktične izdatke za reklamo, sodne in odvetniške stroške, takse, tisk delnic itd. (Dalje prih.)

† Predsednik Djordje P. Radojlovič.

Ko sva si pred mnogimi meseci poslednjič segla v roko in je bil predsednik P. Radojlovič ljubezniv in prisrčen kakor vedno, ni bilo v marmornem možatem licu odličnega gospodarskega vodnika niti najmanjšega znamenja, da je smrti zapisan in da ga v kratkem izgubimo. Velik, krepak, junaške postave, možata korenina svojega ponosnega rodu, toda prisrčne in zdrave slovanske ljubeznivosti ter mehke dobrosrčnosti si je mahoma osvajal srca vseh, ki so mu stopali bliže. Mož odlične trgovske in splošne naobrazbe, trgovec velike oblike in širokega obzorja, preudaren, moder in konservativen gospodar, ki je večje vezal sedanj dobo s preteklostjo, pa je znal pri sebi in v svoji rodoljubni rodbini ohraniti stare, dobre in simpatične srbske šege in običaje. Kljubovalen hrast se ti je zdel, pa ga je ipak le preneglo uklonila neizprosna Parka. Izven svojega oboževanega Beograda, polstoletnega gospodarskega poprišča njegovega, je danes dopoldan preminul in končal svoje vsebine polno življenje v znamenem kopališču, kamor je pred tedni odšel po nasvetu zdravnikov iskat odpornosti in leka proti srčni slabosti. Ko je danes pozno popoldan prišla tegobna vest iz Beograda od Trgovačke komore, čije odlična glava je bil dolgo vrsto let, nas je v srce zazeblo, ker smo v težkih časih, ko so nam najboljši možje našega rodu nepogrešno potrebni, izgubili prijatelja, vodnika in svetovaleca, ki nam je bil vedno naklonjen in srčno dober.

Djordje P. Radojlovič je bil ponosen in plemenit sin svojega rodu, klenega in zlahtnega kova, raven in pošten značaj, velik Slovan, steber čistega rodoljubja, pa je pri vsaki priliki delal in se trudil za složno in pravično ureditev političnih in gospodarskih pridov in koristi v naši mladi državi. Kdor je imel samo enkrat posla z njim, se mu je omilil in ga je moral vzljubiti. Živo nam je pred očmi kot gospodar in vodja pri velikih gospodarskih shodih naših v Beogradu. Ljubezniv in dobrohoten je v resnici trpel, kadar je pretilo interesno trenje, pa je z izredno spretnostjo in redko modrostjo znal najti pravo srednjo ravnic, na katero je preudarno privedel zastopnike iz dveh taborov koristi in pridov. Kakor iz marmorja izklesana ostane v živem spominu vsem udeležnikom izvoznih kongresov v Beogradu, katere je umel voditi z neposnem eleganco in redko spretnostjo. Veselja in ponosa je žarel, kadar je ob vsakom letnem velikem zboru mogel po dolgotrajnih razpravah govoriti s svečanim svojim glasom lepo zaključno besedo.

Sin odlične in narodno zaslužne, širom ožje in širše domovine znane hiše Radojlovičeve, je bil gospod Djordje P. Radojlovič rojen leta 1861 v Krpanju v srezu radjevskem. Najstarejši sin je študiral štiri razrede gimnazije v Beogradu, potem pa trgovsko šolo v Gradcu. Strokovno in splošno dobro pripravljen je z večjo roko stal na čelu svoje trgovske hiše z železnino, na znanem vogalu Knez Mihajlove ulice v Beogradu. V najlepšem soglasju s svojimi rodoljubnimi brati, odličnimi in znanimi rodoljubni in narodnimi delavci, ni samo spretno trgoval, marveč je v mladih letih že stopil v vrste vodečih trgov-

cev, pa je hitro zaslovel kot spreten zastopnik in besednik gospodarskih združb in naprav. Od prevrata je bil na čelu Trgovačke komore v Beogradu, kateri je posvečal svoje najboljši moči. Nepogrešen se nam zdi na tem mestu in nenadomestljiv. Njegova oseba je bila vsa kakor izpolnjena z živo privlačnostjo. Izvrsten predsednik, srečno ubirajoč srednjo pot, z jasnimi cilji in utrjenimi smotri pred seboj je vodil najodličnejšo prestolniško gospodarsko združbo od uspeha do uspeha. Od prvega dne, ko smo se spoznali, naš iskren prijatelj, moder svetovalec in mentor v delikatnih prilikah, se ga bomo vedno s hvaležnostjo in verno zahvalnostjo spominjali, pa mu ohranili trajen spomin. Slovence je ljubil in spoštoval. Slovenskim gospodarskim besednikom in vodnikom pa je bil vedno pošten svetovalec in zanesljiv zavetnik.

Ko se pod bridkim vtisom krute vesti o njegovi prerani smrti strtega srca spominjamo velikega in mnogozaslužnega predsednika Trgovačke komore v Beogradu, nam je srčna potreba izrekati bridko prizadeti njegovi rodbini in našim srbskim prijateljem in tovarišem, ki so utrpeli tako bridko izgubo, svoje iskreno sožalje in globoko sočutje.

Svitel spomin velikemu predsedniku Trgovačke komore v Beogradu, sladek pokoj našemu nepozabnemu vitezu dela Djordju P. Radojloviču! V Ljubljani, dne 9. julija 1929.

Dr. Fran Windischer.

* * *

IZRAZI SOŽALJA OB SMRTI PREDSEDNIKA RADOJLOVIČA.

Nepričakovana vest o smrti odličnega gospodarskega vodnika je težko odjeknila tudi v Sloveniji. Na poslopih Zbornice za trgovino, obrt in industrijo in Narodne banke so bile, čim je prišla vest, razobešene žalne zastave in od gospodarskih ustanov in raznih podjetij so bile poslani sožalje brzojavke Trgovski zbornici v Beogradu, kakor tudi družini velikega pokojnika. Tako je odposlala Zbornica za TOI ob tej priliki naslednji brzojav: »Trgovačka komora, Beograd. — V globoki žalosti izrekamo posestrimi ob prerani smrti Vašega velikega in mnogozaslužnega dolgoletnega predsednika Djordja Radojloviča iskreno in prisrčno sožalje v imenu gospodarskih krogov Slovenije ter prosimo, da tolažite naše globoko sožalje težko prizadeti spoštovani rodbini blagopojnika. Zbornica za TOI za Slovenijo. Podpredsednik: Ivan Ogrin; generalni tajnik: dr. Fran Windischer.« — Brzojavno so izrazile svoje sožalje tudi Zveza industrijcev, Zveza trgovskih gremijev za Slovenijo in Zveza obrtnih zadrug v Ljubljani.

DVE LETI LJUBLJANSKEGA DEVIZNEGA PROMETA.

Prvega t. m. sta pretekli dve leti, odkar je začela Ljubljanska borza delati z devizami. V prvem poslovnem letu je prišel devizni promet na 848 milijonov dinarjev, v drugem letu (1./7. 1928—30./6. 1929) na 937 milijonov. V prvi letošnji polovici je bil devizni promet nekoliko slabši kot v isti polovici lanskega leta. Da nazadovanje je v zvezi z dejstvom, da je bila poraba deviz manjša, kar je opazovati tudi na drugih jugoslovanskih borzah.

Na naslov monopolske uprave.

Trgovec iz dežele nam piše: Odkar so se uvedle v nadrobni prodaji soli dobavne knjižice in s tem omejilo pristo prodajo, odnosno nakup soli za trgovino, so pritožbe nad težkočami glede soli na dnevnem redu. Navzlic mnogostranskim prizadevanjem trgovcev in trgovskih organizacij se v tem pogledu ni ničesar izboljšalo. Težak položaj, v katerem se nahajamo glede nabave soli podeželski trgovci, mi daje povod, da se tem potom tudi jaz obračam na monopolsko upravo s prošnjo, da nam odstrani obstoječe težave. Pri sedanjem načinu prodaje soli sta oškodovana mali in veliki trgovec. Večina malih trgovcev je kupovala sol pri grosistih, ki jim je dobavljala tudi ostalo blago. To je sedaj nemogoče. Sol more trgovec kupiti samo pri veleprodajalcih. S tem nastajajo malim trgovcem večji stroški, posebno v krajih, od katerih je veleprodaja soli več ali manj oddaljena. Stroški dovoza ne redko absorbirajo ves zaslužek. Posebno vprašanje je, tudi mletev. Veleprodaje nam vsiljujejo mleto morsko sol, ker si zaračunavajo za mletev po 25 par pri 1 kg, dočim bi ti stroški dosegli samo en del tega zneska, ako bi si trgovec sam zmel sol. Saj v našem kraju bi se dalo mleti sol s stroški po 15 par za 1 kg. V interesu trgovine je torej, da se vse omejitve glede nabave soli za nadrobno prodajo ukinejo in ustvari, če prav v okvirju maksimalne cene, pristo konkurenco pri prodaji soli. V tem primeru bomo imeli možnost, da izbiramo blago in prodajamo dobro blago po isti ceni, kakor sedaj.

GOSPODARSKI POLOŽAJ NEMČIJE V PRVI POLOVICI LETA 1929.

Nemška kreditna družba obravnava v svojem polletnem izveščju gospodarski položaj Nemčije s pomočjo številnih tabel in diagramov. Pravi, da je nemška produkcija nazadovala in da se to nazadovanje še bolj pozna, če primerjamo produkcijo z razvojem v drugih industrijskih deželah. — Število konkurzov pada od marca naprej, vendar je bilo pa število insolventov v prvem letošnjem polletju še dosti večje kot v prvem lanskem polletju. Po statistiki »Bank-e je bilo v prvem letošnjem polletju objavljenih 5286 konkurzov in 2458 poravnanih postopanj (lani 4416 in 1584). Podamo pregled od 1. 1926 naprej:

	kurzov	Število konkurzov	Štev. poravn. postopanj
Mesečna povprečnost	1926	1033	661
Mesečna povprečnost	1927	484	133
Mesečna povprečnost	1928	691	278
Januar	1929	859	276
Februar	1929	817	365
Marec	1929	961	371
April	1929	917	489
Maj	1929	885	485
Junij	1929	835	471

LISTEK.

A. Ogris:

Trgovina izza srede 19. stoletja.

(Nadaljevanje.)

Število ostalih osebnih organov trgovine, katere nahajamo v prejšnjih stoletjih le v največjih mestih (agenti, komisionarji, trgovski potniki in razni podobni posredovalci), naraste vsled velike krajevne poraztresenosti odjemalcev in poostrene konkurence v tej dobi zelo visoko. Njih gospodarska samostojnost je po pretežni večini nepopolna, pogoji njih mnogoternega obstanka pa so dani v njihovi poslovni rutini ter v poznavanju blaga, ljudi in konkretnih potrebnih in imovinskih razmer. Trgovski podjetnik, glavna skrb katerega mora ob dani razigrani tekmi veljati razširjanju in poživljanju odjema, teh organov ne more več pogrešati. Kajti sejmi, na katerih je v prejšnjih dobah trgovec iskal glavni ali vsaj velik del odjemalcev, začnejo v 19. stoletju polagoma izgubljati svojo funkcionalno pripravnost, v 20. stoletju pa so se tudi v onih krajih zapadne in srednje Evrope, kjer še obstoje, preživeli; pod

Važen odlok o pridobitnih in gospodarskih zadrugah.

Veliki župan ljubljanske oblasti je izdal oblastvom okrožnico z dne 6. junija 1929, ki obravnava obratovanje pridobitnih in gospodarskih zadrug. Ker je to vprašanje povzročilo že toliko diskusije in nezadovoljstva med legitimno trgovino, objavljamo v naslednjem vsebino okrožnice. Pri tej priliki pripominjamo, da formalno drže načela, ki jih vsebuje okrožnica. V praktičnem življenju pa prav pogosto formalitete služijo samo za izigravanje obrtnega reda. Kako je spraviti v sklad z bistvom in namenom teh zadrug in z duhom obrtnega reda, da je v praksi možna ustanovitev in poslovanje zadrug, ki je istočasno konzumna zadruga, nabavljalna zadruga, produktivna zadruga (ima kar celo vrsto obrtev in celo koncesioniranih s slamnatimi možmi kot poslovodje), gradbena, stanovanjska — kratkomalo, ki dela pod okriljem zadrugnega značaja vse kar se poljubi osebi, ki je izfirsirala ustanovitev ter si s tem ustvarila, odnosno hotela ustvariti službo in ekzistenčo v zadrugi upravi. Ta zadruga kot konzum prodaja nečlanom in kot produktivna zadruga prodaja izdelke, ki jih niso izvršili člani. Če pa se jo prime, pa obrne plašč in zamenja vlogo ter pravi, da delajo samo člani in se članski izdelki prodajajo nečlanom, ter da nabavljeno blago iz konzuma prodaja samo članom. Tako se v tem večnem krogu vrtilo vprašanje brez prave rešitve, zadruga, odnosno njen vodilni funkcionar pa krepko še naprej neupravičeno dela z nečlani in prodaja nečlanom; pod vidikom produktivne zadrug pa podpira šušmarstvo neusposobljenih mizarjev, čevljarjev, pekov, celo zidarjev in tesarjev, ki se izgovarjajo, da delajo kot člani zadrug za zadrugo zalogo, dejansko pa skrivajo za zadrugo svoje šušmarstvo. Treba nam je primerne korekture v zakonu, pa bo stvar rešena. Morebiti bi pomagalo že to, da se oblast ozira samo na to, kar dejansko je, ne pa kar formalno pravilno izgleda, in da one, ki z zadrugnim zakonom izigravajo obrtni zakon, temeljito kaznuje — seveda, če ne bo upravno sodišče drugega mnenja.

Okrožnica gospoda velikega župana pravi:

»Predlagajo se mi pritožbe, da poslovanje pridobitnih in gospodarskih zadrug, ustanovljenih v zmyslu zakona z dne 9. aprila 1873, dež. zak. št. 70, često krši predpise obrtnega reda in določila zadrugnih pravil s tem, da se razteza na nečlane tudi pri zadrugah, ki so omejene po pravilih na člane, da se tako poslovanje ne prijavlja obrtnemu oblastvu, ali da se celo obrtna koncesija ne izprosi, poslovodje ne imenujejo, k obrtnim zadrugam ne pristopa in se vajenci oziroma sotrudniki ne priglašajo ter tudi obrtnopolicijski predpisi ne izvajajo.

Glede teh zadrug (konzumov itd.) je pravno prakso pojasnilo že ministrstvo za trgovino in industrijo, oddelek v Ljubljani, z okrožnico z dne 7. septembra 1920, št. 7401, prej pa že tudi bivše avstrijsko trgovsko ministrstvo z razpi-

so z dne 5. novembra 1888, št. 7320, zb. norm. št. 701, ter z razpisoma z dne 21. februarja 1896, št. 72.680/95, zb. norm. št. 702 in z dne 13. oktobra 1900, št. 34.523, zb. norm. št. 703.

Po teh navodilih je treba gospodarske in pridobitne zadrug deliti na one, ki so po svojih pravilih omejene za člane, in na one, ki to niso. Predvsem poslednjim je namenjena okrožnica iz l. 1920, ki pojasnjuje določila §§ 55. in 40. obrt. reda, označujoč kriterije podružnic. Razen tega pa pripominja, da pri malih konzumnih društvih, ki nimajo stalnih nameščencev in kjer opravljajo vse posle člani sami, ni zahtevati prijave obrta tedaj, kadar ne gre za trgovske posle v pravem pomenu in ne za trgovski dobiček. Baš o pomenu tega pristavka pa je ostala prvoinstančna praksa na nejasnem.

Povdarim naj, da se kriterij, po katerem se dele gospodarske in produktivne zadrug glede na namero na dobiček, povsem krije s prej omenjenim kriterijem, po katerem so one zadrug, ki poslujejo z nečlani, obrtnice, niso pa one, ki so omejene na člane.

Trgovec je v zmyslu čl. 4. trgovskega zakona oni, ki obrtoma vrši trgovske posle. O trgovskem poslovanju tedaj ni govora, če ne gre za obrtno izvrševanje, ki je bistveno. Med bistvenimi znaki obrtnega poslovanja je namera na dobiček. Baš ta namera pa se gospodarskim in pridobitnim zadrugam, omejenim na člane, tako v omenjenih razpisih, kakor v judikaturi najvišjega sodnega dvora ter v literaturi ni nikdar priznavala (prim. Stavb. - Piskov komentar, I. zv., str. 49, 142 i. v.). Smatra se, da je namen zadrug, pospeševati koristi članov, ne pa dosegati dobiček za zadrugo kot tako, t. j. za zadrugo imovino. Gre tedaj pri zadrugah samo za organizirano nabavo prometnih stvari po skupini oseb, t. j. članov, kakršno vrše sicer brez organizacije poedinci — zasebniki — in za ravno takšno vnovčevanje lastnih pridelkov itd. V prvem primeru se tedaj vrši nakup, v drugem pa prodaja ne za zadrugo, temveč za v zadrugi organizirano enoto članov, s čemer se baš zadrug razlikujejo od trgovskih družb. Dočim gre po trgovcu-poedincu za stalno pridobitni vir pri obrtovanju, zadrugnikom ne gre za to, temveč le za ugodnejši nakup, oziroma prodajo, ki ju baš z organizacijo v zadrugi dosežejo, s čimer se element namere na dobiček izključuje.

Vendar pa je tudi od zadrug, ki svoje poslovanje omejujejo na člane, zahtevati tedaj, če to poslovanje obsega posle, za kakršne obrtni red predpisuje obrtnikom pridobitev koncesije, da si dotično koncesijo izposlujejo (§ 92. cit. zakona o gospodarskih in produktivnih zadrugah). Ta zahteva je utemeljena v važnosti koncesioniranih opravil za javno varnost in javno zdravstvo. Omenjenim zadrugam je potrebno tudi dovolilo po čl. 41. pravilnika o gostilnah, kavarnah in ostalih obratovalnicah z alkoholnimi pijačami z dne 28. novembra 1927, Uradni list št. 1/1 ex 1928, za izvrševanje gostilne ali kavarne med člani.

nah in ostalih obratovalnicah z alkoholnimi pijačami z dne 28. novembra 1927, Uradni list št. 1/1 ex 1928, za izvrševanje gostilne ali kavarne med člani.

V zmyslu teh izvajanj je treba tedaj od vseh onih produktivnih in gospodarskih zadrug, ki obratujejo tudi z nečlani, zahtevati prijavo obrta in odgovorne, usposobljenega poslovodje ter vpoštevanje vseh ostalih zadevnih predpisov obrtnega reda. Seveda je sprejeti tako prijavo na znanje samo tedaj, če je dotično obrtno izvrševanje po pravilih zadrug dopustno.

Vsako preokračanje delokroga, ki je zadrugi odrejen v pravilih, presoja v zmyslu § 88. cit. zakona predvsem redna sodišča. Obrtna oblastva pa nadzorujejo poslovanje zadrug v zvezi s kazenskimi določili obrtnega reda, ki jih je uporabiti vselej, kadar zadrug neupravičeno raztezajo svoje delovanje na nečlane, oziroma vrše posle brez pridobljene obrtne pravice, ko bi si jo morale pridobiti.

Pričujoča pojasnila dajem na znanje z naročilom, da pri presoji poslovanja zadrug po njih postopate.

Trgovina.

Tri jugoslovanske državne tovarne svile hočejo v bližnjem času dati v najem. Veliko zanimanja zanje kaže nemški kapital.

Zastopnik sovjetskorusko - ameriške trgovske zbornice Smith poroča iz Moskve, da obstoji v Rusiji potujoče ameriško trgovsko odposlanstvo iz 80 zastopnikov industrije in finance, med njimi zastopniki banke Chase National, General Electric Co itd. Odposlanstvo pride v Moskvo 17. t. m.

Španski gospodarski minister je izdal prepoved uvoza inozemskega žita.

Začasni angleško-turški trgovski dogovor je bil podpisan v Angori. Temelji na medsebojni največji ugodnosti.

Tekstilni štrajk v Indiji je končan. Od 77 bombaževih predilnic jih dela že 73.

Harriman bo v Gornji Šleziji ustanovil za vse pod njegovim vplivom se nahajajoče kovinske družbe enotno prodajno organizacijo.

Proste cone v rumunskih pristaniščih Džurdževu, Brajla in Galac ob Donavi ter v pristanišču Konstanca ob Črnem morju je določil minister za trgovino in industrijo sporazumno s komisijo strokovnjakov. Nove proste cone imajo namen, da olajšajo delo industrije in zunanje trgovine.

Cena srebra je v zadnjem času zopet nekoliko padla, in pravijo, da bo v bližnji bodočnosti ostala na sedanji stopnji ali pa, da bo še bolj padla.

Dan Sv. Petra in Pavla je v gotovi meri odločen za izgled poljedelstva v Srednji Evropi. Tedaj se prične ali žetev ali pa se more s polno določnostjo ugotoviti zakešnitev žetve. Letos računijo v Srednji Evropi z osem do desetdnevno zakešnitvijo.

okriljem obrtne svobode se ponudba neprimerno lažje sreča s povpraševanjem, prednostnih pravic krajevnih proizvajalcev in trgovcev pa ni več. Nekdanji tedenski in dnevni sejmi se skrči ter se preseli v javne tržnice, kjer teh pa še ni, se omeji na prodajo najnavadnejših hranil, ki jih prinesejo okoliški kmeti, vrtnarji in kramarji-sejmarji. Večja mesta poskrbe za lastno organizacijo, da so njih prebivalstvu dnevna živila dobre kakovosti (mleko, ribe, maslo, sočivje, sadje in podobno) po številnih razprodajalnicah po vsem mestu na razpolago. Letni sejmi se v teku 19. stoletja izpremene v vzorčne velesejme; po svetovni vojni opažamo, da številčno močno narastejo. V nekaterih mestih, v katerih sta dolga tradicija in poleg ugodne prometne lege smotrna organizacija vstvarili posebno pripravne tehnične priprave, osredotočajo svetovni vzorčni velesejmi ogromen promet: država in močnejše korporacije ter družbe organizirajo v daljših presledkih svetovne razstave, ki od svoje strani istotako poživljajo trgovinske odnose. Velesejmi sami se specializirajo še po posameznih vrstah blaga (za surovine, polizdelke, kožuhovino, kovinske izdelke itd.). Nič dru-

gega kakor stalni in tehnično spopolnjeni velesejmi so današnje blagovne borze, ki se v tem stoletju močno pomnože. Napram prejšnjemu stanju je glavna razlika v tem, da blago in natura ni več navzoče, kvečjemu vzorci, in da špekulacija à la baisse hitreje in pravilneje vrši izravnavanje cen. Poenotačena potrošnja in standardizirana proizvajala vstvarita nadomestljivo blago; zato se na borzi trguje le po številkah, kakovostnih stopnjah in z ogledom na izvore blaga, kar borzni promet v tej dobi postoteri in potisočeri. Zato more špekulativna trgovina na borzi prevladati tako, da tvori dejansko dobavljeno blago le neznatno malo odstotkov njenega celotnega prometa. V velemestih in pristaniščih se tudi blagovne borze specializirajo (za kavčuk, kavo, tobak, sladkor, žito, bombaž itd.). Na takih borzah dosežene cene veljajo (z odkloni, ki so utemeljeni v krajevnih motnjavah) kot svetovne cene. Borzni tečajji oz. borzne cene prestanejo biti, kar so bile še v prejšnjem stoletju, skrivnost malega števila ljudi; njih visoka publiciteta, v prav veliki izmeri olajšuje današnji trgovini pravilno kalkulacijo in ji stvarja možnost, disponirati na daljše roke.

Trgovina te dobe pa ni prisiljena samo preobraziti tehnično stran svojega poslovanja in pomnožiti število svojih organov, temveč mora izpopolnjevati tudi kupičijske oblike; prejšnja dolgovestnost, ki jo je dovoljeval relativno neznačen promet, se umakne preciznim pa enostavnim formulam trgovskega občevanja. Da ustreže poostrenim pogojem, ki jih stavi konkurenca (da n. pr. cene je nabavi blago, si zagura njegovo kakovost in pravočasni prejem, da izloči razne rizike, da hitreje razpolaga z obratno glavnico in podobno) vstvari trgovina pripravnejše vzorce kupoprodajne pogodbe in jih mednarodno zenočuje, tako da se ves promet s pomočjo hitrega prenosa poročil (pošta, telegraf, telefon) pomeni in pospeši (kup po standardiziranih tipih, na poskušnjo, lestvična pogodba, skonto, naknadna valutacija, cif-fob-, cifci-, cargo-posli i. dr.). Pogoji je seveda razvito bankarstvo, cenjen kredit in zajamčena pravna varnost. Za trgovca pomenijo te olajšave še to, da mu ni več, kakor nekoč, treba vzdrževati velikih, dragih shramišč ter da v istem času in z istim kapitalom obrne trikrat in petkrat večje zaloge.

(Nadaljevanje prihodnj.)

Elektro-inštalacija.

Poleg industrije, ki izdeluje strojno in električno opravo obratov v svrhu proizvodnje, razdelitve in uporabe toka, ima tudi elektroinštalacijska obrt velik pomen. Brez ozira na to, da se večina večjih električnih naprav, kakor transformatorskih postaj, uklopnic, elektromotorjev za večje učinke itd., dobavlja in inštalira potom tehniških zastopstev elektro-veletrdk, je pa elektroinštalater stalen posredovalec med centralo in večine tokaodjemalcev.

S to nalogo je pa spojena velika odgovornost že vsled tega, ker se gre za inštalacije, ki jih uporabljajo večinoma samo laiki. Dobra inštalacija je v celoti kot v posameznih delih enostajna, zanesljivo obratosigurna in ognjevarna. Ravno inštalater je strokovni svetovalec konzumenta v tehniškem in gospodarskem pogledu kakor tudi pri izbihi uporabnih aparatov za svetlobo, silo in mnogobrojne druge namene.

Ves v svrhu inštalacije električne naprave potreben material kupi od veleindustrije ali pa specialnih tvrdk potom njih zastopstev ali pa tudi v veletrgovini električnega materiala. Na konstrukcijo in oblikovanje strojev, aparatov in inštalacijskega materiala pa nima nobenega vpliva.

Pri nas se v pretežni večini uporabljajo nemški in avstrijski izdelki. Lahko trdimo, da so prvovrstni fabrikat, če ne uvažujemo nekaterih izjemnih slučajev. Način izdelave in kvaliteta je natančno določena potom predpisov in norm strokovnih združenj kakor so »Zveze elektrotehnikov, elektro-veletrdk, specialnih tvornic, električnih central in inštalacijskih tvrdk«.

Inštalacija sama je pa do vseh pomanjkosti določena potom predpisov »Zveze nemških elektrotehnikov« (V. D. E.), ki imajo tudi v Sloveniji zakonito veljavo. V teh predpisih dobi inštalater dobro in zanesljivo navodilo za vsak posamezni slučaj. Seveda mora tudi obvladati vsa dela svoje obrti in to v vsakem pogledu. Strokovna kvalifikacija je z upoštevanjem predpisov garancija solidnosti in obratosigurnosti naprave. V takem slučaju se pač z lahkim srcem prevzame odgovornost in jamstvo za izvršeno inštalacijo.

Elektroinštalacijsko obrt je upravičen izvrševati samo tisti, ki ima potrebno praktično in teoretično predizobrazbo in ki je položil strokovni mojsterski izpit. Ravno v tem naj se pa strogo izbira ter se vsled velike važnosti pripusti k izvrševanju obrti samo najsposobnejše kandidate.

V malokateri drugi stroki je možnost udeleževanja nepoklicanih tako velika kot ravno v elektroinštalaterski. To so pokazala ravno povojna leta s pravcato poplavo takih strokovnjakov, katerih kvalifikacija je bila več kot dvomljiva. Med vojno so služili v telefonskih ali telegrafskih četah, polagali provizorične vode in pomagali pri drugih vojnih inštalacijah, kar jih po njih mnenju že usposobuje za inštalacijsko obrt. Ni potreba omenjati, da so ti mazači neizmerno škodovali pravim obrtnikom. Ne samo vsled tega, ker so uporabljali slab material in delali ceno, marveč je bila tudi od njih izvršena naprava v funkcioniranju nezanesljiva in večkrat celo vzrok požarov in drugih nesreč. Delodajalci pa niso bili vedno v stanu strokovno oceniti in presoditi inštalacijo. Gledali so največ na ceno, vse nepoljubne posledice so pa pripisovali na rovaš celi elektroinštalacijski obrti.

Take divje inštalacije, ki so bile izvršene po mestih in na deželi, so nadzorstvenim oblastim, zavarovalnicam in strokovnim organizacijam v zvezi s centralami dale povod, da so z najstrožjimi ukrepi skušale preprečiti udeleževanje teh nepoklicanih elementov. Pri velikanskem obsegu, ki ga je zavzela uporabna možnost toka, je pač v splošnem interesu, da izvršujejo to obrt samo strokovno izobraženi mojstri s pomočjo kvalificiranih pomočnikov. Seveda je pa tudi v inte-

resu obrti same, da si izšola kvalitativno dober naraščaj.

Kot primerna predizobrazba obrtnika pride v poštev samo učna doba v strojnoelektrotehniški delavnici z vsoprednim teoretičnim podukom v elektrotehniko. Potem naj sledi najmanj 10-letna zaposlitev kot pomočnik v delavnici, kot monter v nizko in visokonapetostnih napravah ali pa samo 5-letna praksa z delovodsko šolo. To naj bi bila osnova za nadaljnjo izobrazbo in predpriprava za mostersko skušnjo. Pri samostojnem izvrševanju obrti je pa neobhodno potrebna tudi trgovska naobrazba. Samo potom poznanja uzane trgovine in urejenega knjigovodstva je mogoče pravilno kalkulirati in voditi obrt na reelen in uspešen način.

Stalno stopnjujoča se elektrifikacija je v veliki meri odvisna od kvalitete elektroinštalacijske obrti. Ako ta zadosti pričakovanim pogojem, ji je zagotovljen velik gospodarski in moralni uspeh. Dana ji je velika razvojna možnost in komaj pregledno polje udeleževanja.

Kemija ima svojo posebno konjunkturo.

Nemški barvni koncern I. G. Farben d. d. je pričel sedaj po načinu velikih ameriških družb objavljati tudi četrtletna poročila. Tudi družba Ver. Stahlwerke izdaja že dalj časa četrtletna poročila. Izvemo, da se je kupčija I. G. Farben tudi v drugem letošnjem četrtletju zadovoljivo razvijala. Trgovina v barvilih in barvilnih pomožnih izdelkih se more v splošnem označiti kot zadovoljiva. — Domača prodaja se je gibala približno na lanski višini, prodaja v evropskih deželah je bila normalna, čeprav je bilo v raznih deželah slejkoprej dosti uvoznih težkoč. Naročil iz Južne in Srednje Amerike je bilo dosti, kupčija na Daljnji vzhod se je obrnila nekoliko na slabše, odkar so Kitajci carino zvišali. Neugodno vplivajo tudi notranjepolitični dogodki na Kitajskem. Glede farmacevtskih izdelkov je bila inozemska trgovina nespremenjena dobra. V fotokupčiji ugotavljajo tako doma kot v evropskem inozemstvu dvigajočo se promet. Na trgu umetne svile se je I. G. Farben posrečilo, da so inozemsko konkurenco z nemškega trga še bolj izrinili in prodajo dvignili; tudi v inozemski trgovini zaznamujejo kljub poostreni konkurenci precejšen napredek. Prodaja težkih kemikalij in vmesnih izdelkov je bila v bistvu na višini prvega četrtletja, prodaja topil (raztopilnih snovi) in lakov se je nadalje ugodno razvijala. V splošnem se more reči, da je sedanji dotok naročil tolikšen, da se more tudi za bližnji čas pričakovati zadostna zaposlenost obratov.

VELIKANSKA INSOLVENCA V BUDIMPEŠTI.

Znana budimpeška zasebna banka Pollitzer, Rosenberg i. dr. je zašla v plačilne težkoče. Kreditorji so v prvi vrsti podeželski zavodi. Gre za obveznosti v višini ca 70.000 funtov ali skoraj 20 milijonov dinarjev. Poleg dežele je na insolveni močno interesiran tudi Dunaj, in prizadeti so vrhu tega še angleški upniki. Težkoč tvrdke je največ krivo baisse-gibanje v zadnjih tednih; zlasti veliko je imela banka boksitnih in premogovnih delnic. Polom je prišel tudi za dobro poučene popolnoma nenadoma. Tvrdka si je v zadnjem času zelo prizadevala, da bi izpolnila svoje obveznosti, a so bili vsi njeni naporji zastojni, ker je morala na svoj dolg plačati vsak mesec 40.000 pengö. Zadnjega obroka ni mogla več plačati in je prišlo do poloma. Borzni krogi v Budimpešti mislijo, da se bo banki posrečilo pobotati se z njenimi upniki, in sicer z intervencijo velebank.

Trgovci! Zahtevajte, da Vam v kavarni, gostilni in vsakem javnem lokalu predložijo »Trgovski list«!

Teden na Ljubljanski borzi

Posebno poročilo „Trgovskega lista“.

Devizno tržišče.

Na Ljubljanski borzi je bil v preteklem tednu devizni promet izredno velik. Presegel je 27 milijonov dinarjev in s tem napram prometu v predzadnjem tednu (15-387 milj. Din) porastel za približno dvanajst milijonov. Na četrtkovem borznem sestanku je bil dosežen največji dnevni promet minolega tedna, ki je znašal nad 7-966 milijona dinarjev; dokaj znaten je bil tudi promet na pondeljkovem (5-750 milj. Din) in torkovem (4-931 milj. Din), deloma tudi na sredinem borznem sestanku (4-385 milj. Din), najmanjši pa v petek 5. t. m. (4-042 milj. Din).

Gros zaključkov je dala privatna ponudba, ker je bilo samo v privatnem blagu zaključenih za nad 18 milijonov deviz, od čegar odpade na London 7 1/2 milijona dinarjev, na Newyork in Dunaj več kot po tri milijone, na Trst skoro dvainpol, na Curih pa nekaj nad en milijonov dinarjev, dočim so bili manjši zaključki v devizah Amsterdam, Berlin, Pariz in Budimpešta.

Narodna banka je v minolem tednu intervenirala le v manjšem obsegu. Največ je posredovala v devizah Curih (dvaintrideset milijona dinarjev), Berlin in London po ca 1-8 milj. Din) ter Praga (nekaj več kot poldrug milijon dinarjev), medtem ko je dala Dunaja za 0-712 milj. Din in nekaj Pariza. V celem je bilo posredovanjem Narodne banke zaključeno deviz za 8-754 milj. Din.

Po velikosti zaključkov je bilo v minolem tednu zaključnega največ Londona (9-083 milj. Din), zatem Dunaja (3-851 milj. Din), Curiha (3-849 milijona Din), Newyorka (3-117 milj. Din), (Trsta (2-487 milj. Din), Prage (2-242 milj. Din), Berlina (2-129 milj. Din) ter končno po nekaj manjših zaključkov Pariza, Amsterdama in Budimpešte.

Tečaj deviz Berlin, Dunaj in Trst so beležili z vidnejšimi spremembami, toda ob ponavljajočih se tečajih na vsakem drugem borznem sestanku, medtem ko je Curih ostal popolnoma, Praga pa deloma neizpremenjena. Tudi tečaja Budimpešte in Pariza sta po večini neizpremenjena notirala z edino razliko, da je tečaj Budimpešte stal najvišje na pondeljkovem, tečaj Pariza pa nalik tečaju Bruslja na petkovem borznem sestanku. Nasprotno pa sta stalno rastla tečaja deviz Amsterdam in Newyork, deloma tudi Londona, ki je v torek 2. t. m. napram pondeljkovem tečaju nazadoval sicer za dva poena, toda se že naslednjega dne okreplil za sedem poenov.

Ostale devize niso notirale.

Efektno tržišče.

Večina efektov je v prejšnjem tednu beležila neizpremenjeno. Od 3. t. m. dalje notirajo Združene papirnice Vevče 125 Din za denar; istega dne je bilo tudi povpraševanje po delnicah Kranjske industrijske družbe Jesenice in sicer po 260 Din, ki je pa ostalo brez vsake ponudbe.

Zaključkov ni bilo. Tendenca je bila neizpremenjena.

Lesno tržišče.

Medtem ko je povpraševanje v bukovini občutno popustilo in sicer iz razloga, ker se v skladiščih na Sušaku ter v Splitu nahajajo še velike zaloge bukovine, se množe povpraševanja po hrastovini v vseh dimenzijah. Posebno veliko je povpraševanje po podnicah, hrastovih na živ rob rezanih tramih, stebričkih in frizah. Zanimanje za gorivo ter oglje je še vedno v znamenju ovrste tendence.

Prodalo se je 15 vagonov cepanic in 5 vagonov krajnikov. Cene v mehkem lesu so zadnji čas nekoliko popustile, išče se pa še vedno paralelno blago. Zaključilo se je ta teden 5 vagonov desk 18 mm in 24 mm.

Po tramih je povpraševanje stalno. V splošnem pa se opaža, da je radi polletnih bilanc in radi poletnega oddiha trenoten zastoj v lesni trgovini.

Išče se:

1 vagon parjene bukovine, ostrorobe, in sicer:
1/2 vagona desk 90 mm debeline, dolžina 2-10 m, širina po možnosti od 18 cm naprej, z mnogokratniki od 9 cm.

1/2 vagona desk v debelinah 60, 70, 80, 100 in 120 mm, dolžina od 2 m naprej, dobava tekoma julija, cena franko vagon italijanska meja.

Bukove doge, debelina 20 mm, dolžina 75 cm ali mnogokratniki.

Bukovo oglje za Grčijo, cena franko vagon meja, via Djevdjelija, tranzit.

Išče se:

200 m² jelovih anten, od 4 do 10 m dolžine, premer v vrhu od 8 do 10 cm, roba zdrava, obeljena, ravna. Cena franko vagon nakl. postaja.

16 komadov borovih pilotov, 16 m dolžine, 6 komadov borovih pilotov, 14 m dolžine, 6 komadov borovih pilotov, 12 m dolžine, premer v vrhu 15 cm. Roba zdrava, ravna. Cena franko vagon nakladalna postaja.

10 komadov rezane hrastovine, 3-60 m, 18 x 16 cm,

30 komadov rezane hrastovine, 2 m, 16 x 14 cm.

Cena franko vagon nakladalna postaja.
50 do 60 m² rezane hrastovine, 4, 5, 6, 7, 8 m dolžine, debelina 30 x 30 in 40 x 40 cm. Cena franko vagon italijanska meja in sicer za 4, 5, 6, m dolžine posebej, za 7 in 8 m dolžine posebej.

Išče se:

ostroroba jelovina:
56 komadov, 20 x 30 cm, 9-00 m dolžine,
145 komadov, 16 x 16 cm, 10-10 m dolžine,
46 komadov, 20 x 20 cm, 12-20 m dolžine.

Cena franko vagon italijanska postaja.

Iščejo se še vedno:

hrastova in bukova drva, trami in tramici po noti, broderski pod ter hmelovke.

Blagovno poročilo.

Povišanje tečajev za pšenico v minolem tednu na borzi v Chicagu ni imelo na naša žitna tržišča prav nobenega vpliva. Cene so ostale v Bački neizpremenjene od 207-50 do 210 Din. Banatska potiska pšenica, ki gravitira za izvoz pa je dosegla ceno 215 do 217-50 Din.

Nova pšenica se je pričela v manjših kvalitetah trgovati na borzi po 202-50 do 205 Din za promptno blago. Za poznejše termine trenutno še ni posebnega interesa, ker so po novejših poročilih kvalitete prav različne in čaka vse z nakupi dotlej, da se ugotovi kvaliteta poedinih nakladalnih postaj, ki pridejo po največ v poštev za Slovenijo.

Koruza domače proveniencie je v ceni zopet popustila za 2 1/2 para in stane danes 210 Din nakladalna postaja v Bački.

Dobri izgledi nove koruzne žetve v Jugoslaviji, Ogrski, Rumuniji in Bolgariji bodo vsekakor povzročili še nadaljni padec cene koruze, in to posebno iz razloga, ker je v vseh navedenih državah tudi posejana ploskev s koruzo večja od lanskoletne. Vprašanje je samo, če so zadostne zaloge koruze do nove letine. V kolikor bi bile te zaloge nezadostne ni izključeno, da bi cena naši domači koruzi dosegla paritetno ceno inozemske koruze.

Interes za koruzo tudi ni poseben in kupujejo se le one količine blaga, ki so nujno potrebne. Nova koruza za december, januar notira 155 do 160 Din brez kupca. Ječmen nove žetve je kvalitativno slab, ker je vsled deževja postal črn in ima elektivno težino 63 do 64 kg. Cena je od 165 do 170 Din franko nakladalna postaja.

Cene na Ljubljanski borzi so sledeče:

Bačka pšenica: 80 kg, 2% prim., mlevska vozina, slov. postaja, dobava promptna, plačilo v 30 dneh, 255 do 257-50 Din.

Bačka pšenica: 80 kg, 2% prim., mlevska vozina, slov. postaja, dobava meseca julija, plačilo v 30 dneh, 257-50 do 260 Din.

Nova bačka pšenica: uzavno blago, brez doplačila, za promptno dobavo, mlevska vozina slov. postaja, plačilo v 30 dneh, 250 do Din 252-50.

Pšenična moka 0/G: franko Ljubljana, pri odjemu celega vagona, plačilo po prejemu blaga, Din 360-370.

Koruza »La plata«, dobava meseca julija, avgusta, septembra, zacarinjeno slov. post., plačilo v 30 dneh, Din 285-287-50.

Koruza bačka: zdrava, rešetana, navadna vozina slov. postaja, promptna dobava, plačilo v 30 dneh, Din 267-50-270.

Koruza bačka: zdrava, rešetana, mlevska vozina slov. postaja, promptna dobava, plačilo v 30 dneh, Din 260-262-50.

Ječmen bački ozimni: 67/68 kg, Din 270 do 275.

Oves bački: slov. postaja, navadna vozina, Din 265-270.

Tendenca neizpremenjena. — Zaključeno je bilo: 1 vagon koruze, 2 vagona moke in 15 vagonov pšenice.

Ljubljana, 10. julija 1929.

Tečaj 10. julija 1929.	Povpraševanje Din	Ponudba Din
DEVIZE:		
Amsterdam 1 h. gold.	—	22-895
Berlin 1 M	13-555	15-585
Bruselj 1 belga	—	7-9151
Budimpešta 1 pengö	—	9-9353
Curih 100 fr.	—	1095-90
Dunaj 1 šiling	8-0014	8-0314
London 1 funt	—	276-49
Newyork 1 dolar	—	56-87
Pariz 100 fr.	222-10	224-10
Praga 100 kron	168-20	169-—
Trst 100 lir	296-99	298-99

ZELEZO IN JEKLO.

Povodom zvišanja kvote Mednarodnega jeklenega kartela za 1 milijon ton na 32-27 mil. ton so zatrjevali, da bo kartel na vsak način podaljšan. Podaljšanje je zlasti v interesu belgijskih in francoskih tovarn, ki so dosti bolj navezane na izvoz kot nemška železna industrija. Ta interes se more ugotoviti na številkah lastne porabe. V belgijsko-luksemburškem gospodarskem okrožju so porabili lani samo 28 odstotkov produkcije doma, dočim je Belgija porabila v letu 1913 celih 43% produkcije. Več kot 70% belgijsko-luksemburške produkcije se mora torej eksportirati. Belgijska železna industrija je svojo kvoto surovega železa v zadnjih četrletjih že prekoračila in se je mogla produkcija od postanka Mednarodnega jeklenega kartela naprej zelo ugodno razvijati. Francija je eksportirala lani 4 in pol milijona ton železa in jekla, leta 1927 pa celo 5 milijonov ton. Domača poraba v Franciji (skupaj s Posaarjem) je znašala lani 61% produkcije proti 92% v letu 1913 za tedanji obseg države. Francija je torej za nekako 40% produkcije navezana na eksport. Pripominjamo, da dela železna industrija v deželah s frankovo valuto z veliko manjšimi nabavnimi stroški kot Nemčija, da doseže torej že pri sedanjih eksportnih cenah primeren dobiček in da ji torej ni toliko za prodajne zveze kot Nemcem. Nemčija je porabila lani 85 odstotkov svoje produkcije doma proti 72 odstotkom v letu 1913 in je razvoj tukaj torej nasproten onemu v Franciji in Belgiji. Dežele s frankovo valuto so prepričane, da bi prodajne zveze v inozemstvu omogočile močno povečanje nemške železne produkcije in s tem tudi naraščanje nemškega eksporta, kar jim seveda ne more biti prav.

* * *

SVETOVNA SLADKORNA INDUSTRIJA.

Svetovna produkcija sladkorja v kampanji 1928/29 je znašala po cenitvi znanega statistika dr. G. Mikuscha 28,5 milijonov ton surovega sladkorja proti 28,7 milijonov v kampanji 1927/28. Od skupne vsote je prišlo na produkcijo trstnega sladkorja 18,9 mil. ton (17,5), na produkcijo pesnega sladkorja 9,6 mil. ton (9,2). Vidimo, da je sladkorja iz pese nekaj več kot polovica sladkorja iz trsta. Če vzamemo za vso svetovno produkcijo sladkorja v letu 1913/14 številko 100, dobimo za kampanjo 1928/29 indeks 143,4. Torej se je dvignila produkcija skoraj za polovico predvojne izmere, znamenje večjega konsuma, pri čemer moramo v zadnjih letih govoriti tudi o nadprodukciji. Produkcija pesnega sladkorja v Evropi je cenjena v zadnji kampanji na 8,5 mil. ton (8,0), iz česar vidimo, da drugi kontinenti za to vrsto sladkorja pridejo bolj malo v poštev. Glavna ev-

ropska producenta sta poleg Rusije Nemčija in Češkoslovaška, prva z 1,9 (1,7) mil. ton, druga z 1,1 (1,3). Glede porabe sladkorja so na razpolago seveda samo podatki iz kampanje 1927/28. Tedaj je prišlo na vsako osebo v Evropi 18 kilogramov, proti 16,5 kg sladkorja v kampanji 1926/27. Svetovna poraba se je dvignila od 13,1 kg v kampanji 1926-1927 na 13,5 kg v kampanji 1927/28. Svetovna zunanja trgovina s sladkorjem je v kampanji 1927/28 padla; skupni uvoz je znašal 11,1 mil. met. ton proti 11,3 milijonom ton v prejšnji kampanji, skupni izvoz pa 11,2 mil. ton proti 10,9. V trgovini je bilo torej v zadnji kampanji nad dve tretjini vse svetovne sladkorne produkcije.

* * *

GOSPODARSKI POLOŽAJ NEMČIJE V JUNIJU.

Nastopilo je majhno zboljšanje, večinoma sezijaškega značaja. A ni nikakršnih gotovih znakov, da se bo to nadaljevalo. — V juniju je bilo 156 zadržug na novo ustanovljenih, 85 pa razpuščenih; v konkurz je prišlo 7 zadržug. Skupno število zadržug je znašalo 1. julija 52.720. V prvem letošnjem polletju zaznamujejo 925 novih združnih ustanovitev, 597 razpustov in 41 konkurzov. — Položaj v industriji kovinskega blaga se proti maju ni zboljšal, obratno, več podjetij je moralo obratovanje omejiti. — Lesna industrija poroča, da je bila preskrba s surovino v juniju zadovoljiva, zaposlenost večinoma nespremenjena. V pohištvni industriji je trajalo poživljenje le kratek čas. Cene so večinoma izredno nizke. — Industrija papirja, celuloze itd. ni čutila letos tako velikega sezijaškega nazadovanja v dotoku naročil kot sicer; a plačila so prihajala v nezadostni izmeri. — Položaj oblačilne industrije v juniju je bil še zmeraj težaven. Bombažev predilstvo poroča o nadaljni slabi prodajni kupčiji. Kljub izredno nizkim cenam nemške preje je moglo inozemstvo nadaljevati prodajo svojega prediva na nemškem trgu. — V bombaževem tkalstvu so ostale razmere splošno nespremenjene slabe. Tudi položaj platnene industrije se ni zboljšal; v platnenem tkalstvu so morali še naprej omejevati obratovanje in krčiti delovni čas. Samo svilena industrija zaznamuje precejšen dvig naročil in se razvija njena zaposlenost še nadalje prav povoljno. — Zaposlenost čevljarke industrije ni bila enotna. V veletrgovini je bila prodaja zadovoljiva in tudi mala trgovina je dobro prodajala. Glede inozemske konkurence se je nadaljevalo zboljšanje, ki je nastopilo v prilog nemški industriji. Berlinska pogajanja med Bato in nekaterimi zastopniki nemške čevljarke industrije so se končala z izjavo Bata, da v dvanajstih nemških vele mestih ne bo ustanovil

lastnih prodajalen in tudi ne podružnic družbe Romeo, ki jo on kontrolira. A ta pogodba velja le za razmeroma kratko dobo. Nerešeno je ostalo vprašanje ustanovitve lastne Batove tovarne v Nemčiji.

* * *

NENADNO POŽIVLJENJE TEKSTILNEGA TRGA NA OGRSKEM.

Vsa znamenja na Ogrskem so v zadnjem času kazala na to, da se bo eno leto trajajoča stagnacija v tekstilni industriji nadaljevala. Padanje žitnih cen, oslabiljena nakupna moč prebivalstva na kmetih itd., vse je slabo kazalo. Naenkrat se je pa pokazalo poživljenje, in sicer tako nenadoma, da so se zaloge nadrobne trgovine rapidno zredčile in da so veletrgovci s težavo zadostili naknadnim naročilom. Dalje je padlo tudi število insolventov v tekstilni industriji in je le-ta začela na novo upati. Mogli bi govoriti o nekakšni strukturni spremembi v nabavah; ženski svet se je obrnil proč od dragih luksuznih tkanin, zlasti od naravne svile, in se oblačil s cenejšim tekstilnim materialom, posebno z umetno svilo. Revolucijo je sprožil največji ogrski tekstilni koncern, S. Golberger in sinovi d. d., ki je dobil od nemške tvrdke Bemberg izključno pravico za predelavo Bembergove umetne svile. Uspeh novega izdelka, »parisette« imenovane, je bil tako splošen, da je bila v kratkem času vsa Ogrska uniformirana in se je v petih mesecih prodala večkratna količina onega kvantuma, ki ga je stavlil Bemberg za pogoj predelave. Delajo dan in noč. Celu najfiniješe trgovine v Budimpešti, ki so prodajale doslej le inozemsko kvalitetno blago, so se morale vdati in vpeljati novo ljudsko tkanino, da ne izgubijo kupčijskih možnosti. Vzporodno, čeprav ne tako viharo, je nastopilo poživljenje v bombaževih tkaninah, in morejo tovarne delati zopet s polnim obratom. Tako so glasovi o prenehanju obratovanja in o nezaposlenosti naenkrat utihnil in more govoriti ogrska tekstilna industrija o polni izrabi kapacitete.

* * *

ZVIŠANJE BOLGARSKE OBRESTNE MERE.

Bolgarska Narodna banka je zvišala obrestno mero od 9 na 10%. Lani 15. decembra je bila obrestna mera znižana od 10 na 9%, potem ko je bila več kot štiri leta zmeraj 10%. Sedaj ima Bolgarija, če izvzamemo sovjetsko Rusijo, najnižjo obrestno mero v Evropi. Bolgarska denarna vrednota je pač stabilizirana, in se zdi, da je bilo zadnje znižanje 15. decembra 1928 v zvezi z olajšanjem na mednarodnih denarnih trgih. V Bolgariji je v veljavi še strogo gospodarstvo z devizami, tako da ne pride do nobenega kolebanja tečajev. Vidi se, da se je napetost na mednarodnih denarnih trgih pojavila sedaj posebno močno tudi v Bolgariji.

RAZNO.

Skoda proti Kruppu. Pred nekaj časa je sklenila tvrdka Krupp z jugoslovansko vlado predpogodbo, ki je dodelila tvrdki Krupp ob investiciji 60 milijonov dinarjev izkoriščanje bogatih premogovnih in železnih nahajališč v Zenici (Bosna). Sedaj pride iz Beograda poročilo, da je jugoslovanska vlada proglasila predpogodbo za neobvezno ter da je prepustila izgradbo industrijskega okraja v Zenici Škodovi družbi v Plznu. Ker je pri tvrdki Skoda udeležena francoska tvrdka Schneider-Creuzot s 70 odstotki, smatrajo to za francoski uspeh, kar je tembolj verjetno, ker se vršijo sedaj s Francijo pogajanja o srbskih predvojnih dolgovih. Dalje je dobilo Škodovo podjetje od beogradske direktije državnih železnic veliko naročilo za dobavo lokomotiv in tračnic, koja dobava je bila pravtako v predpogodbi obljubljena nemški družbi Vereinigte Stahlwerke v Düsseldorfu.

Nemška Ford d. d. prodaja delnice. Nemška banka predlaga v splošno presenečenje dopustitev nemških Fordovih delnic v znesku 6 milj. mark na berlinsko borzo. Ta nemški paket, ki predstavlja 40 odstotkov glavnice nemške Fordove d. d., bi bil moral že v začetku priti na borzo, pa ni prišel, ker je prevzela delnice I. G. Farben. Ta nenadna emisija zbujala misel, da se hoče I. G. Farben znebiti teh delnic, ki so v resnici njenemu pravemu delokrogu nekaj tujega. Na berlinski borzi se pa seveda tak korak I. G. Farben neugodno komentira, in vidijo v njem zopet znamenje velike glavnice potrebe skupine I. G. Farben. Uvodni tečaj je predviden z 260. Toliko so govorili o zblizanju med I. G. Farben in Fordovo d. d., in ni čudno, da je sedaj presenečenje splošno.

Letno poročilo Zagrebske Trgovske zbornice. Ne omeji se samo na leto 1928, temveč nam poda ves pregled razvoja od l. 1918 do l. 1928. Gospodarsko poročilo obsega sledeča poglavja: Notranjo trgovino, zunanjo trgovino, obrt, industrijo, carinsko in finančno politiko, denarstvo, promet, pošto, brzovav in telefon, pomorstvo, mednarodne odnose, javno upravo, socialno politiko, šolstvo, komunalno politiko, sodstvo, kongrese, konference, sejme, razstave itd. V območju zbornice obstoji 22.005 obrtnih dovoljenj za trgovce, 23.337 dovoljenj za rokodelce in 3088 obrtnih dovoljenj za gostilniško in točilno obrt. Dalje dobiš v poročilu evidenco 930 industrij in 1630 bank, zavarovalnic in drugih kreditnih zavodov ter kreditnih, nabavnih in konsumnih združug. V območju Zagrebske zbornice se nahaja 62 gospodarskih korporacij. — Letošenje poročilo je izboren kašipot za vse one, ki se zanimajo za razvoj jugoslovanskega gospodarstva.

R. WILLMANN

STROJNO PODJETJE
LJUBLJANA, SLOMŠKOVA ULICA ST. 3

Izdoluje različne vrste strojev za lučno industrijo, tramvajsko napravo, tovarna delnja vseh vrst, rebraste cevi iz kovinastega železa. Prava projekcija in oprema različnih mehaničnih naprav ter izvršuje vsa v strojne stroje spadajoča dela in popravila točno, solidno in po možnosti najhitreje.

Parketne deščice **Bakula**
Trstje za strope (teseno plečivo)
za strope in stene
Strešno lepenko
in lesni cement
Jos. R. Puh, Ljubljana
Gradaška ulica 22 - Telefon int. 2513

VINOCET

tovarna

vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana

nudi najfinejši in najokusnejši
namizni kis iz pristnega vina.
Tehnično in higijenično
najmoderneje ureje-
na kisarna v Ju-
goslaviji.

Pisarna:

Ljubljana, Dunajska cesta 1a, II. nadstr.

Zahtevajte ponudbo!

Veletrgovina
kolonijalne in
špicerijske robe

IVAN JELAČIN
LJUBLJANA

ZALOGA sveže
pražene kave,
mlečnih dišav in
rudninske vode.

Točna in solidna
postrežba!

Zahtevajte cenik!

TISKARNA MERKUR LJUBLJANA
GREGORČIČEVA 23
TRG.-IND. D. D. Se priporoča za tisk vseh trgovskih, obrtnih, industrijskih in uradnih listov, brošur, cenik, tabele, vabil, letak, posetnice itd. * Tiska časopise, knjige * TELEFON. ST. 2522

Ureja dr. IVAN PLESS. — Za Trgovsko-industrijsko d. d. »MERKUR« kot izdajatelja in tiskarja: O. MICHALEK, Ljubljana.